

Zdôvodnenie návrhu zaradenia Mestských lesov Košice a. s. do Medzinárodnej siete modelových lesov

Sieť medzinárodných modelových lesov (International Model Forest Network – IMFN) je v súčasnosti tvorená 60 modelovými lesmi v 30 krajinách sveta a na celkovej výmere 70 miliónov hektárov.

V Európe je v súčasnosti vyhlásených 6 Modelových lesov v krajinách Česká republika, Švédsko, Rusko, Poľsko.

Vízia IMFN: Aby boli prírodné zdroje na celom svete udržateľne spravované prostredníctvom participatívneho prístupu na úrovni krajiny, ktorý odráža environmentálne a sociálno-ekonomické otázky z pohľadu lokálnych potrieb a globálnych záujmov.

Misia IMFN: Vytvoriť globálnu sieť, ktorá zastupuje väčšinu hlavných lesných ekosystémov sveta. IMFN sa snaží zabezpečiť, aby všetci partneri bez ohľadu na politické alebo ekonomické postavenie mohli prispievať do siete a zdieľať jej výhody.

Ciele IMFN:

- Podporovať medzinárodnú výmenu nápadov a riešení pre udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi v zalesnených krajinách.
- Podporovať spoluprácu v kritických otázkach, ktoré sú základom inovatívnych riešení pre udržateľné hospodárenie s krajinou a prírodnými zdrojmi.
- Podporovať prebiehajúce medzinárodné politické diskusie o kritériách a zásadách udržateľného rozvoja.

Modelový les sa najlepšie chápe ako proces spájania rôznorodých partnerstiev jednotlivcov a skupín s cieľom realizovať spoločnú víziu trvalo udržateľného rozvoja vo veľkej krajine. Geograficky je modelový les plne funkčnou krajinou lesov, fariem, chránených území, riek a miest. Ako koncept existuje prístup, modelové lesy sa riadia šiestimi širokými princípmi, ktoré kombinujú sociálne, environmentálne a ekonomické potreby miestnych komunít s dlhodobou udržateľnosťou veľkých krajín.

Inými slovami, modelový les sa rovnako týka ľudí, ktorí sa živia zo zalesnenej krajiny a ich vplyvu na jej zdroje a ich ľudský rozvoj, ako aj stromov a lesných produktov. Zainteresované strany definujú, čo znamená udržateľnosť v ich vlastnom kontexte, identifikujú spoločnú víziu a súbor cieľov, navrhujú štruktúru riadenia a strategický plán a potom spoločne pracujú na dosiahnutí cieľov stanovených v tomto pláne.

Tento proces následne podporuje hlbokú dôveru a transparentnosť, čím zvyšuje ochotu implementovať inovatívne riešenia. Dôležité je, že modelové lesy sú navrhnuté tak, aby zaujali strednú cestu medzi politikou a praxou. Sú to živé laboratória, kde vlády a osoby s rozhodovacou právomocou môžu testovať nové politiky alebo programy pred ich rozšírením do iných oblastí, alebo kde sa inovatívne postupy vyvinuté v rámci partnerstva môžu zdieľať

s osobami s rozhodovacou právomocou na implementáciu za hranicami modelového lesa. Nie sú to projekty, ale ich cieľom je realizovať projekty.

Tri kľúčové aspekty modelového lesa sú:

Krajina: Rozsiahla biofyzikálna oblasť predstavujúca širokú škálu lesných hodnôt vrátane environmentálnych, sociálnych, kultúrnych a ekonomických aspektov.

Partnerstvo: Neutrálne fórum, ktoré víta dobrovoľnú účasť zástupcov záujmov a hodnôt zainteresovaných strán v krajine.

Udržateľnosť: Zainteresované strany sú zaviazané k ochrane a udržateľnému hospodáreniu s prírodnými zdrojmi a lesnou krajinou.

Prístup modelového lesa prvýkrát vyvinula a implementovala kanadská vláda začiatkom 90. rokov 20. storočia na 10 lokalitách po celej krajine. Bol to reakcia na obdobie intenzívneho konfliktu v kanadskom lesnom sektore v čase, keď ochrancovia životného prostredia, vlády, domorodé obyvateľstvo, komunity a lesní robotníci bojovali o lesné zdroje a o to, ako ich udržateľne spravovať. Myšlienkou konceptu modelového lesa bolo odkloniť sa od oceňovania lesov len pre drevo smerom k vízii, kde by sa sociálne, environmentálne, ekonomické a kultúrne výhody a kompromisy posudzovali rovnako. Modelové lesy od začiatku propagovali myšlienku vytvárania partnerstiev v rámci neutrálneho fóra, kde by mohla byť zastúpená škála hodnôt a záujmov a kde by partneri mohli experimentovať s novými nápadmi v rámci spoločného cieľa udržateľného rozvoja. Každá lokalita mala byť dynamickým „modelom“, z ktorého by sa ostatní mohli učiť a spoločne presadzovať svoje ciele udržateľnosti v lesoch a širšej krajine, ktorá ich obklopuje. Tento prístup sa okamžite ukázal ako sľubný, keďže sa ľudia spojili, aby našli spoločné riešenia problémov, ktorým čelili, ako sú ťažobné postupy, ochrana biodiverzity a ekonomická stabilita. Kanadská vláda, povzbudená týmto úspechom, na Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji (UNCED) v Rio de Janeiro v roku 1992 oznámila vytvorenie Medzinárodnej siete modelových lesov s cieľom rozšíriť poznatky získané z modelových lesov v Kanade a poskytnúť platformu na zdieľanie skúseností s medzinárodnými partnermi.

Sekretariát IMFN bol oficiálne založený v roku 1995 a dodnes ho hostí kanadská vláda v sídle Kanadskej lesnej služby pre prírodné zdroje v Ottawe v Kanade.

Vytvorenie modelového lesa má mnoho výhod, ako napríklad:

PARTNERSTVO A ROZVOJ ZDROJOV - prístup ku globálnej sieti odborníkov na modelové lesy; možnosť spoločných projektov; zapojenie sa do širšieho národného a medzinárodného dialógu o politike a praxi trvalo udržateľného rozvoja; pridaná hodnota rozpoznateľnosti značky modelového lesa; zdieľané zdroje a zdieľané riziko medzi zainteresovanými stranami;

VEDA A OSVEDČENÉ POSTUPY - vývoj nástrojov na zlepšenie riadenia a rozhodovania; testovanie a demonštrácia inovatívnych postupov;

KOMUNIKÁCIA, VEREJNÉ POVEDOMIE A PRENOS ZNALOSTÍ - budovanie záujmu verejnosti o zapojenie sa do trvalo udržateľného rozvoja; výmena informácií o udalostiach a vývoji týkajúcich sa trvalo udržateľného rozvoja na všetkých úrovniach. Regionálne a celoštátne informácie a podujatia IMFN na špecifické témy (napr. biodiverzita, obnova lesov a krajiny, lokálne ukazovatele trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a mnoho ďalších); prístup k prípadovým štúdiám a skúsenostiam v oblasti hospodárskej diverzifikácie;

VYTVÁRANIE SIETÍ A BUDOVANIE KAPACÍT - prispievanie k procesom zapojenia verejnosti; vývoj a zdieľanie nástrojov, ktoré umožňujú komunitám integrovať sociálne,

environmentálne a ekonomické faktory do rozhodovania; prístup k iniciatívam transferu technológií; výmena technických a odborných informácií medzi modelovými lesmi.

Proces začlenenia do medzinárodnej siete modelových lesov má pravidlá. V prílohe nájdete potrebné dokumenty na vytvorenie modelových lesov. Ústredie IMFN ponúka odborné vedenie počas celého procesu implementácie modelových lesov.

Implementácia trvá určité obdobie a je príležitosťou pre vytvorenie pevných partnerstiev nielen na regionálnej, ale i celosvetovej úrovni.

Podrobnejšie informácie nájdete v priložených dokumentoch alebo na stránke <https://imfn.net>.

Mestské lesy Košice sú vlajkovou loďou medzi lesmi spravovanými mestami na Slovensku. Svojou históriou, biodiverzitou nielen lesných ekosystémov, ale i iných prírodných javov, ako sú jaskyne, vodné toky, chránené územia, komunikáciou s verejnosťou, spoluprácou s mnohými subjektmi a inštitúciami, sú vhodným kandidátom na nové modelové lesy Európy.

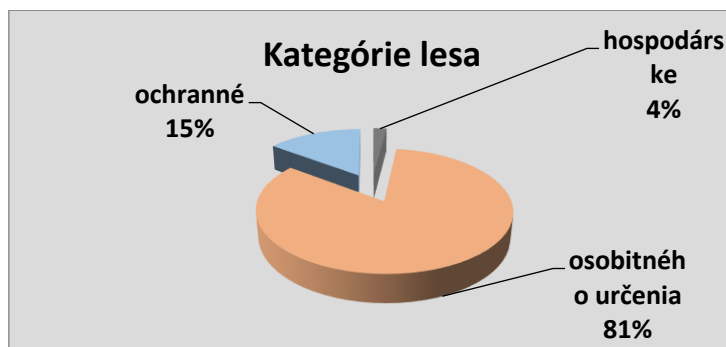
Obchodná spoločnosť Mestské lesy Košice a. s. (ďalej len Spoločnosť) obhospodaruje ako dlhodobý nájomca lesný a ostatný pozemkový majetok mesta Košice s celkovou rozlohou 20 036 ha na základe nájomných zmlúv, ktoré jej zároveň zakotvujú povinnosť a zodpovednosť riadneho správcu zvereneného lesného majetku.

Odbornú starostlivosť v lesoch zabezpečuje Spoločnosť v súlade so zákonom č. 326/2005 Z. z. o lesoch v zmysle platných Programov starostlivosti o lesy - PSoL (predtým lesné hospodárske plány - LHP).

Výkon odbornej správy lesov sa uskutočňuje prostredníctvom certifikovaných odborných lesných hospodárov, ktorí sú zamestnancami podniku. Od 28. 10. 2004 je Spoločnosť držiteľom medzinárodne uznávaného certifikátu FSC® Forest Stewardship Council®, ktorý osvedčuje riadny spôsob udržateľného hospodárenia v lesoch. V roku 2023 bol vykonaný recertifikačný audit a v roku 2024 došlo k obnove a potvrdeniu certifikátu (vydaného pod č. SGSCH-FM/COC – 010104) na ďalšie 5-ročné obdobie platnosti (od 13. 01. 2024 - do 12. 01. 2029).

Z dôvodu vyhlásenia chránených území európskeho významu v rámci siete NATURA 2000 (ÚEV - Stredné Pohornádie a CHVÚ Volovské vrchy) na území košických lesov došlo od roku 2006 do roku 2011 k významným zmenám v štruktúre kategórií lesa v prospech *lesov osobitného určenia* s dominanciou plnenia verejno-prospešných funkcií. Od roku 2017 pribudlo do sústavy NATURA 2000 na území ML Košice aj ÚEV Abod' (k.ú. Kojšov) na výmere 91 ha lesných porastov.

Súčasný podiel jednotlivých funkčných kategórií lesa na celkovej výmere lesných porastov je nasledovný:

V rámci kategórie lesov osobitného určenia s rekreačnou funkciou je rozloha prímestského lesoparku 6 531 ha, čo predstavuje 33 % z celkového obhospodarovaneho územia lesov.

Obchodná spoločnosť Mestské lesy Košice a. s. bola založená podľa § 69b zákona č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov (Obchodný zákonník) zmenou právnej formy zo spoločnosti s ručením obmedzeným na akciovú spoločnosť s účinnosťou od 01. 01. 2005.

Košický lesný majetok bol tak najrozsiahlejším mestským lesným majetkom vo vtedajšom Uhorsku. V roku 1950 prevzal správu lesného majetku mesta štát. Podľa zákona č. 306/1992 Zb., po viac ako 40 rokoch sa mesto znova ujalo svojich vlastníckych práv k lesnému majetku. V roku 1993 bola založená obchodná spoločnosť Mestské lesy Košice, s. r. o., ktorá bola v roku 2005 transformovaná na akciovú spoločnosť Mestské lesy Košice a. s. Jej 100% vlastníkom je mesto Košice.

V súčasnosti je košický lesný majetok jedným z najrozsiahlejších v neštátnom vlastníctve v strednej Európe. Jeho terajšia výmera je takmer 20 000 ha a tvorí tak cca 0,4 % rozlohy Slovenska a približne 1% výmery slovenských lesov.

Košické lesy sa rozprestierajú na východnom okraji Slovenského rudohoria, v podoblastiach Volovské vrchy a Čierna hora, ako aj v severnej časti Košickej kotliny. Najvyšším bodom tohto územia je Kojšovská hoľa s výškou 1 246 m n. m., odkiaľ sa ťahne východným smerom hlavný hrebeň. Od neho odbočujú hrebene prevažne na sever, severovýchod a severozápad a vyznačujú sa minimálnym výskytom južných expozícií. Najvyšším bodom košických lesov v podoblasti Čiernej hory je výšková kóta 887 m n. m. Najnižší bod sa nachádza na kóte 255 m n. m. v údolí Hornádu. Košická kotlina zaberá rozsahom menej výraznú časť územia košických lesov. Geologická skladba územia a zložitá a pestrá a dáva podklad pre diverzitu lesných ekosystémov. Navyše sa tu nachádzajú sa tu jaskyne (*Veľká ružínska jaskyňa*, *Antonova jaskyňa*, *Priepasťová jaskyňa*).

Územie košických lesov Košice s priľahlými zónami má na rozhraní Západných Karpát a panónskej oblasti z hľadiska rôznorodosti rastlinstva veľkú rozmanitosť.

Z krajinárskeho, ekologického, ale aj estetického hľadiska majú význam najmä lesné spoločenstvá, spoločenstvá skalného reliéfu a lúčne teplomilné spoločenstvá. Územie Stredného Pohornádia predstavuje najsevernejšie výbežky ponticko-panónskej flóry, ktorá prenikla údolím Hornádu do centrálnych Karpát. Dolina Hornádu vytvára predpoklady pre rozvoj teplomilnej flóry vďaka výhrevnému geologickému podkladu, ktorý tvoria vápence a dolomity. Na úseku medzi Košicami a Margecanmi je niekoľko prirodzene obnažených skál, ktoré tvoria vhodné lokality pre existenciu teplomilnej flóry. Ostrovy teplomilnej vegetácie v Pohornadí sa viažu na lokality: Hradová pri Košiciach, Jánošíkova bašta, Humenec, Bokšov, Vozárska a Sivec.

Košické lesy možno z hľadiska výskytu živočíšnych druhov považovať za výnimočné. Predpokladom takéhoto konštatovania je rôznorodosť geologického podložia a z nej vyplývajúca geomorfologická a výškopisná členitosť. Situovanie územia, ktoré spadá do východného okraja alpského bioregiónu, charakterizuje zoogeografické rozšírenie fauny vnútorných Západných Karpát. Bezprostredný kontakt s faunou panónskeho zoogeografického celku (panónskeho bioregiónu) spôsobuje, že v kontaktnej zóne dochádza k premiešavaniu druhov oboch bioregiónov (severná hranica panónskych a južná hranica karpatských spoločenstiev). Pestrosť a rýchle striedanie biotopov na malom priestore vytvára predpoklady pre existenciu početnej druhovej diverzity. Územím košických lesov vedú významné pozemné, vodné a vzdušné migračné trasy Slovenskom. Z doteraz známych výsledkov skúmania vyplýva, že zo stavovcov sa na území vyskytuje 10 druhov obojživelníkov (5 druhov je európskeho významu), 8 druhov plazov (5 druhov je európskeho významu), 92 druhov vtákov ako hniezdičov, ďalších 6 druhov hniezdi v aglomeráciách obcí a ďalších minimálne 15 druhov územím migruje (23 druhov je európskeho významu) a 55 druhov cicavcov (26 druhov je európskeho významu). Významnými druhmi sú však i bezstavovce.

Najznámejšími chrobákmi previazanými so starými stromami a mŕtvym drevom je v dubinách roháč veľký (*Lucanus cervus*) a v bučinách fúzač alpský (*Rosalia alpina*).

Rozmanitosť prírodných pomerov na území košických lesov je východiskom pre druhovú pestrosť lesných drevín. Sú tu zastúpené všetky pôvodné lesné dreviny a kry známe na území Slovenska (cca 30 druhov). Možno tu nájsť dreviny 2.- 7. lesného vegetačného stupňa. Dominantné postavenie má 4.- bukový a 5.- jedľovo – bukový stupeň zastúpený takmer na 2/3 územia. Pre územie sú charakteristické skupiny lesných typov *Fagetum pauper* so zastúpením 23 % a *Fageto Abietum* pokrývajúce 22 % výmery.

Prevládajú listnaté dreviny (83 %), zvyšok (17 %) tvoria ihličnaté dreviny. Najvýznamnejšou drevinou je buk (54 %), nasleduje dub (16 %), jedľa (8 %), hrab (7 %), smrek (6 %), borovica (2%), smrekovec (1 %). Cenné listnaté dreviny územia tvoria javory, jaseň, brest, lipa , čerešňa. K ostatným drevinám možno priradiť brezu, jelšu, jarabinu, osíku. Výnimočnou drevinou územia je tis obyčajný v oblasti Ružínskeho krasu.

Najvýznamnejšou ihličnatou drevinou košických lesov je jedľa biela. Mohutný strom, ktorý sa môže dožiť až 300 rokov je spestrením košických lesov, pretože jeho ihličie v zime neopadáva. Tmavozelená farba ihličia dotvára pestrofarebnosť lesa v každom ročnom období. Jedľa kvitne v apríli až máji v 3 – 6 ročných intervaloch. Vzpriamená šiška sa v jeseni postupne rozpadáva a semenka klíčia na jar budúceho roku. Má mohutný kolovitý koreň a preto patrí k vetru odolným stromom. Drevo sa využíva hlavne v stavebníctve. Najkrajšie jedľové porasty možno nájsť v Opátskej a Kojšovskej doline. Najčastejšie sa však vyskytuje spolu s bukom. Výnimočný je výskyt jedle spolu s dubom na Hornom Bankove.

Blízkosť lesov okolo Košíc vytvorila možnosti pre rozvoj poľovníctva. Kultúrna krajina tu nadväzuje na dostatok prírode blízkych, najmä lesných biotopov, v ktorých má lesná zver vhodné životné podmienky. Lesná zver plní na tomto území významné environmentálne hospodárske i kultúrne funkcie. Príjmy z poľovníctva boli doplnkovým príjmom mesta už v dávnych dobách, ale hlavne v období od 18. storočia. Záujem o poľovníctvo už vtedy prejavovali hlavne šľachtici, mešťania, vyšší úradníci, podnikatelia a lesný personál. Sprievodnými produktmi poľovníckej činnosti sú divina, koža, kožušina a tiež poľovnícke trofeje. Významný je poľovnícky turizmus a tiež prejavy poľovníctva v kultúre, v poľovníckych tradíciách, vo výtvarnom umení či literatúre. Hlavným poslaním poľovníctva je zachovanie prirodzených druhov lesnej zveri a jej genofondu ako aj prostredia, v ktorom žije. K hlavným druhom poľovnej zveri na území košických lesov patrí jelenia, srnčia a diviacia zver.

Lesy zohrávajú významnú úlohu pri tvorbe a ochrane životného prostredia (ovzdušia, pôdy, vody, fauny, flóry). Sú základným krajinotvorným a ekostabilizačným prvkom územia.

Les plní viacero funkcií, najmä produkčnú, ekologicko-environmentálnu a sociálnu.

Produkčnú funkciu predstavuje hlavne produkcia dreva. Výmera košických lesných porastov (cca 19 tis. ha) je dlhodobou stabilná. Zásoba dreva v košických lesoch dosahuje takmer 4,5 mil. m³ dreva s priemerným ročným prírastkom cca 5,6 m³/ha. Košické lesy prispievajú v rámci kolobehu uhlíka ku kladnej bilancii oxidu uhličitého. Tento efekt podporuje aj to, že časť dreva a lesnej biomasy zostáva v lese a tvorí tak základ humusu a živín pre ďalší rast lesa. Doplnkovými produktmi lesa sú lesné plody, liečivé byliny, vianočné stromčeky, čačina, semená, sadenice a zverina.

Ekologicko-environmentálna funkcia spočíva najmä v pôdoochrannom a vodohospodárskom účinku košických lesov ako aj ich význame z hľadiska ochrany prírody. Ochrana pôdy pred deštruktívnymi procesmi je na území košických lesov zvýraznená v kategórii ochranných lesov na 16% územia. Tvoria ho hlavne lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach a zosuvných územiach. Vodohospodársku funkciu tvorí hlavne regulačná

a akumulčná schopnosť lesných porastov, ktorá vyrovnáva odtok vody pri extrémnych zrážkach, bráni povodniam a zároveň ovplyvňuje kvalitu vody. Na území košických lesov je viacero zdrojov pitnej vody pre obyvateľov Košíc a okolitých obcí. Najvýznamnejším je vodný zdroj v Čermeľskej doline, ktorý zásobuje kvalitnou pitnou vodou asi 20% obyvateľov mesta.

Význam košických lesov z hľadiska ochrany prírody spočíva v zachovávaní biodiverzity rastlinných a živočíšnych druhov. O priaznivom stave našich lesných biotopov svedčí aj zriadenie Územia európskeho významu Stredné Pohornádie na výmere 6 800 ha a Chráneného vtáčieho územia Volovské vrchy na 2/3 košických lesov v rámci sústavy chránených území NATURA 2000. Najcennejšie územia košických lesov v podobe fragmentov pralesov a prírodných lesov sú na výmere cca 600 ha vyčlenené v bez zásahovom režime v národných prírodných rezerváciách.

Sociálna funkcia, premietnutá do rekreačnej a zdravotnej funkcie košických lesov, spočíva vo využívaní lesa na regeneráciu fyzických a psychických síl človeka. Na výmere 4 600 ha, v prstenci lesoparku okolo mesta, je táto funkcia podporovaná vybudovaním funkčných plôch vybavených oddychovými zariadeniami (altánky, stoly, lavice, ohniská) a sieťou turistických ciest, cyklotrás a chodníkov a náučných chodníkov. Ťahanovský les má blahodarný vplyv na zdravie a je zdrojom estetických zážitkov. Prachovo izolátnou a protihlukovou schopnosťou, produkciou kyslíka a vyrovnávaním klimatických extrémov je priestorom pre krátkodobý oddych a športové aktivity obyvateľov.

Starostlivosť o les

Cieľavedomé aktivity človeka v lese, vedúce k jeho racionálnemu využívaniu, zachovaniu, ochrane a zveľadeniu možno označiť ako starostlivosť o les. Jedná sa o spravovanie a využívanie lesov a lesnej pôdy tak, aby bola zachovaná ich biodiverzita, produkčná schopnosť, vitalita, schopnosť regenerácie a zároveň sa zachová ich možnosť plniť v súčasnosti i budúcnosti významné ekologické, environmentálne, ekonomické a sociálne funkcie. Starostlivosť o lesy sa odvodzuje od viac ako 300 ročnej skúsenosti využívania lesov človekom a od poznania prírodných zákonitostí, ktorými sa život lesa riadi. Odborné postupy definujú oblasti starostlivosti o les ako pestovanie lesa, ochrana lesa, obnova lesa, lesná ťažba a lesnícke plánovanie.

Pestovanie lesa v podmienkach Mestských lesov Košice má za úlohu usmerňovať rast lesa tak, aby počas celého obdobia existencie plnil všetky požadované funkcie. Hlavnými činnosťami sú zalesňovanie a umelá obnova porastov. Proces spočíva v získavaní vhodného semena lesných drevín a následnom pestovaní semenáčikov a sadeníc v lesných škôlkach. Ročná produkcia výsadby schopných sadeníc tvorí okolo 150 tis. kusov, pričom pre vlastnú potrebu sa využije 80-100 tis kusov. Košické lesy pritom disponujú dostatočným zdrojom vlastného potenciálu semien hlavných lesných drevín. Umelá lesa obnova tvorí ročne len 15-20 % výmery obnovovaných plôch (15 - 20 ha ročne). K ďalším opatreniam pestovania lesa patrí starostlivosť o lesné kultúry a nárusty vo forme vyžíňania, odstraňovania nežiaducich drevín na výmere 120 ha, prečistkách v mladinách o výmere 390 ha a prebierkach na výmere 500 ha ročne. Cieľom týchto opatrení je pestovanie kvalitnejších, produkčnejších a odolnejších lesných porastov.

Obnova lesných porastov sa realizuje v dospelých porastoch nad 80 rokov a zabezpečuje výmenu stromovej generácie. Podstatná časť obnovy lesných porastov sa deje prirodzenou obnovou pod materským porastom – clonná obnova, prípadne vedľa materského porastu - okrajová clonná obnova. Pri prirodzenej obnove sa na obnovovanej ploche ťažia rubne zrelé stromy alebo nežiaduce stromy materského porastu tak, aby sa pod ním vytvárali podmienky

na vznik a prežitie náletu žiaducich drevín. Týmto postupom sa lesníctvo približuje a modeluje prírode blízke správanie lesných ekosystémov. Prirodzená obnova dosahuje na území košických lesov 80 - 90 % (cca 100 ha ročne) z ťažbou odkrytých plôch. Najvyšší podiel prirodzenej obnovy dosahuje buk s hodnotami 70 - 90 % ročne. Darí sa však aj prirodzenej obnove javora, jedle, hraba, smreka a smrekovca.

Ochrana lesa má za úlohu rozpoznať a predvídať pôsobenie škodlivých činiteľov a vykonať preventívne opatrenia. Škodlivé činitele v lesníctve rozdeľujeme na abiotické (sneh, námraza, sucho, vietor), biotické (stavovce, hmyz, huby) a antropogénne (znečistenie ovzdušia, požiar). Medzi najrizikovejšie škodlivé činitele v košických lesoch patrí dlhodobý vietor. Ten zapríčiňuje kalamity vo forme vývrátov a zlomov a spôsobuje najvyšší podiel náhodných ťažieb v posledných rokoch. Významné poškodenie vetrom nastalo v rokoch 2010 a 2014 pri veterných smrštiach. Najčastejšie postihnutou drevinou je buk. Druhá priečka patrí poškodeniam smreka, v kombinácii pôsobenia emisii a následného odumierania vplyvom podkôrneho hmyzu. Mestské lesy prijatím princípov FSC a zásad Pro Silva sa zaviazali nepoužívať v ochrane lesa chemické prostriedky. V čase zvýšeného požiarneho nebezpečenstva organizujú Mestské lesy Košice a. s. pozemnú protipožiarnu ochrannú službu na včasné spozorovanie lesných požiarov a ich hasenie do príchodu záchranných zložiek.

Výsledným produktom výchovných a obnovných opatrení v lese je drevná surovina, ktorá sa získava v procese ťažby dreva. Lesná ťažba pozostáva zo stínania stromov, ich opracovania, druhovania, triedenia, približovania odvozu a dodávok dreva. S ťažbovým procesom, pestovaním lesa a jeho ochranou úzko súvisí potreba dostatočne hustej a kvalitnej lesnej dopravnej siete. Objem a štruktúra dostupných ťažbových možností a kvalita sprístupnenia lesných porastov tvoria základné parametre ekonomickej výnosovosti lesného majetku. Ťažbové možnosti košického lesného majetku sú dlhodobý vyrovnané vo výške 80 - 90 tis m³ dreva ročne. V štruktúre ťažby prevláda obnovná ťažba. Náhodná ťažba dosahuje podpriemerné hodnoty v porovnaní s pomermi na Slovensku. Kvalitatívne parametre sortimentov dreva dosahujú priemerné hodnoty regiónu.

Dlhodobý výrobný proces v lesnom hospodárstve si vyžiadal osobitný systém lesníckeho plánovania. Základné prvky tohto plánovania sú známe už v 18. storočí a už z tejto doby pochádzajú prvé lesné plány z územia košických lesov. Súčasný systém lesníckeho plánovania má podobu Plánu starostlivosti o les a je garantovaný národnou legislatívou. Plán v desaťročných cykloch navrhuje hospodárske opatrenia pre jednotlivé porasty a stanovuje záväzné limity pre lesnú ťažbu a zalesňovanie. Vychádza pritom z prieskumu o stave lesných porastov na začiatku plánovacieho obdobia. Lesné plány vyhotovujú nezávislé právnické a fyzické osoby s odbornou spôsobilosťou.

Dosahované ekonomické parametre lesného majetku mesta Košice od roku 1993 vykazujú kladný hospodársky výsledok. Hospodárenie vytvára dostatočné zdroje na reprodukciu majetku prostredníctvom pestovnej činnosti, opráv a udržiavania lesníckej infraštruktúry a lesnej techniky, nájomného pre vlastníka či investičnú činnosť. Investície sú smerované hlavne do ekologizácie lesnej techniky a na rekonštrukcie lesnej cestnej siete. Hlavnú položku výnosov tvoria tržby za drevo a činia až 90 % všetkých výnosov. Ostatné výnosy sú za prenájom pozemkov, predaj sadeníc, zveriny, vianočných stromčekov. V štruktúre nákladov prevládajú náklady na ťažbu, približovanie, dopravu a manipuláciu dreva, opravy a údržby lesných ciest a techniky, pestovnú činnosť a personálne náklady súvisiace s odbornou správou lesov.

Košický lesopark

Zriadenie prímestských rekreačných lesov v okolí mesta Košice zamestnávalo zodpovedných mesta už začiatkom šesťdesiatych rokov 20. storočia. V r. 1961 bola spracovaná štúdiu s vyhodnotením územia, najmä však s poukázaním na potrebu vybudovania technickej infraštruktúry, ale aj nutnosti biologickej prestavby lesných porastov, ktoré by vyhovovali krátkodobej prímestskej rekreácii. V roku 1968 boli pri obnove lesného hospodárskeho plánu preradené všetky vtedajšie výnosové (hospodárske) lesy Lesnej správy Čermeľ do skupín účelových lesov. Znamenalo to ústup produkčných funkcií lesa pred rekreačnou funkciou, avšak nie jeho úplný zánik.

V súčasnosti sú lesy osobitného určenia z dôvodu prímestských lesov s významnou zdravotnou, kultúrnou a rekreačnou funkciou, určené na lesných celkoch Čermeľ, Lesopark, Jahodná, Košická Belá a Kostoľany, spolu na výmere 6 531 ha.

Medzi hlavné zásady budovania lesoparku patrí vytváranie biologicky bohatého a esteticky pôsobivého lesného prostredia. Cieľom je pestovať zdravý, stabilný les s pestrým drevinovým zložením a vekovou štruktúrou. Rekreačný les sa vyznačuje vzdušnosťou, dostatočným prístupom svetla a výskytom miest s výhľadmi do štruktúry lesných porastov i vyhlídkami do krajiny. Napomáhajú tomu aj princípy certifikácie FSC, ktoré zaručujú ponechávanie primeraného množstva mŕtveho dreva v lese, ponechávanie stromov úctyhodných rozmerov a veku, hniezdnych stromov ako aj stromov na dožitie. Rovnako sa v lesoparku uplatňujú zásady prírody blízkeho hospodárenia PRO SILVA využívaním jemnejších spôsobov hospodárenia, výstavbou mozaikovej a vertikálnej štruktúry lesa a pestovania trvale viacetážových porastov. Pre funkčnosť lesov s rekreačnou a zdravotnou funkciou je dôležitá primeraná hustota lesných ciest a chodníkov. Tie slúžia pre potrebné hospodárske zásahy a na účely rekreácie a športu. Plnia pritom aj dôležitú funkciu ochrany lesného majetku, protipožiarnej ochrany a nutnej dostupnosti pre ochranu zdravia a životov zamestnancov a návštevníkov lesa.

Lesopark sa javí ako veľmi vhodný priestor pre komunikáciu lesného hospodára s verejnosťou. Práve tu je optimálne prostredie pre odovzdávanie informácií o lese, jeho osobitostiach, jeho význame pre človeka, správaní sa človeka v lese a vhodným spôsobom tak formovať pozitívny prístup k lesu, lesníckemu stavu a lesnému hospodárstvu ako celku.

Chránené územia košických lesov

Prírodným klenotom košických lesov je viac ako 600 ha územia v piatich národných prírodných rezerváciách (NPR) - NPR Sivec (170 ha), NPR Vozárska (77 ha), NPR Bokšov (147 ha), NPR Humenec (86 ha), NPR Bujanovská dubina (88 ha) a v Prírodnej rezervácii Vysoký vrch. Nachádzajú sa tu fragmenty zachovalých pralesov a prírodných lesov.

Veľkou devízou Mestských lesov Košice a. s. sú ľudia, odborníci, ktorí v spoločnosti pracujú. Nielen v oblasti produkcie a zabezpečovania mimo produkčných funkcií lesov, ale predovšetkým v participácii s verejnosťou a inými inštitúciami.

Šírenie povedomia o význame lesa, vytváranie kludových zón ticha, je v dome klimatických zmien pre veľkú aglomeráciu nesmierne dôležité. Pozitívne plnenie produkčnej funkcie je výsledkom dlhodobého kvalitného nastavenia hospodárenia.

Pokiaľ by sa podarilo zaradenie Mestských lesov Košice do Medzinárodnej siete modelových lesov, malo by to veľký význam nielen pre obyvateľov Košíc a okolie, ale i pre celé Slovensko. Je to príležitosť ako si vymieňať skúsenosti, konzultovať riešenia, čerpať inšpiráciu a upevniť partnerstvá, prípadne stať sa inšpiráciou pre iné subjekty, ktoré spravujú lesy.